

◆◆◆ MOLNÁR ANTAL

Az Ősrégi Szeminárium 17. századi növendékei és mindennapjaik két ismeretlen számadáskönyv tükrében*

1. BEVEZETÉS

Kevés ága van a magyar történettudománynak, amely a katolikus egyháztörténet-íráshoz hasonló fellendülést élt volna meg 1990 után. Az egyetemi, akadémiai, egyházmegyei és szerzetesrendi történeti műhelyek eredményeit több szakfolyóirat, számos konferencia- és tanulmánykötet, monográfia közölte és közli folyamatosan. Korábban nem is remélt bőséggel sorjáznak a római levéltárak anyagát feltáró kiadványok, és a (nem csak katolikus) egyháztörténészek immár saját éves találkozójukon vitathatják meg szakmájuk legfontosabb kérdéseit.¹ A számos témakört és korszakot felölelő kutatómunkából talán a leginkább a papképzés, a szemináriumok története maradt ki, holott könnyű belátni, hogy az egyház múltjának és jelenének egyik kulcskérdéséről van szó, amely nemcsak társadalom- és kultúrtörténeti szempontból meghatározó jelentőségű, hanem az egyháztörténeti változások belső dinamikájának megértéséhez is nélkülözhetetlen.

Az újabb magyar történetészi vizsgálatok leginkább a katolikus papképzés külhoni helyszínei iránt mutattak érdeklődést.² Bitskey István mintaszerű monográfiában tárta fel a római Német–Magyar Kollégium magyar vonatkozásainak történetét,³ elkészült a pápai kollégiumokban tanuló magyar növen-

* Konferencia-előadás az Esztergomi Hittudományi Főiskola és az Érseki Papnevelő Intézet alapításának 450. évfordulóján, Esztergom, 2017. április 27. Az előadás bővített, szerkesztett változata.

¹ A vonatkozó bőséges irodalomnak még jelzésszerű hivatkozására sem vállalkozom, ugyanakkor érdemes lenne az elmúlt majd' három évtized eredményeit szisztematikusan és a nemzetközi kutatások legfontosabb tendenciáira figyelemmel számba venni.

² Az alábbi rövid áttekintésben a vonatkozó régebbi irodalom elősorolásától eltekintek, hiszen a korábbi kutatások eredményeit az újabb feldolgozások és forrásközlések minden esetben megemlítik.

³ BITSKEY István, *Hungariából Rómába. A római Collegium Germanicum Hungaricum és a magyarországi barokk művelődés* (Italianistica Debreceniensis. Olasz Felvilágosodás és Romantika

dékek adattára,⁴ Fazekas István pedig a bécsi Pázmáneumnak szentelt önálló monográfiát.⁵ A bolognai Magyar–Illír Kollégium évkönyvei szintén impozáns kiadványban láttak napvilágot.⁶ A 17. században sorra alakuló magyarországi szemináriumokra ugyanakkor jóval kevesebb figyelem jutott, holott ezek története és különösen a növendékek proszopográfiai vizsgálata nélkül aligha érthetjük meg a magyarországi rekatolizáció folyamatát.

Az 1579-ben alapított és 1580-ban a Német Kollégiummal egyesült római Magyar (Német–Magyar) Kollégium, illetve az 1619–1623 folyamán megalakult bécsi magyar papnevelő intézet, a Pázmány Kollégium (Pázmáneum) mellett a 16. század második felétől, majd különösen az 1630-as évektől kezdve a magyarországi papnevelés intézményrendszere is kiépült. Az alábbiakban részletesen tárgyalt, Nagyszombatban működő esztergomi főegyházmegyei (ősregi) szeminárium mellett a 17. században sorra alakultak a papnevelő intézetek a Magyar Királyság területén. Pázmány Péter utódai követték a nagy primást alapításaikkal: Lósy Imre 1642-ben Pozsonyban küsszemináriumot (*Seminarium Emericanum*), Lippay György 1649-ben Nagyszombatban az egész országra kiterjedő rekrutációval központi szemináriumot (*Seminarium Generale* vagy *Collegium Rubrorum*), Szelepcsényi György 1678-ban szintén a székvárosában szegény és elsősorban konvertita nemes ifjak számára kollégiumot (*Seminarium Marianum*), végül Széchényi György 1687-ben a felszabadult Budán papnevelőt alapított. Az esztergomi érsekségen kívül a győri püspökség (Dallos Miklós alapítása 1627-ben, majd Széchényi György alapítása 1684-ben) és az egeri püspökség (*Seminarium Sancti Ladislai Kisdianum*, 1665) rendelkezett saját papnevelő intézettel a 17. században.⁷ A zágrábi káptalan három szemináriumot is igazgatott: a püspöki székváros papnevelő intézetén kívül a bolognai Magyar–Illír Kollégiumot, illetve a bécsi Horvát Kollégiumot.⁸

Kutatóközpont. Monográfiák 2) (Budapest 1996); Uő, *Il Collegio Germanico-Ungarico di Roma. Contributo alla storia della cultura ungherese in età barocca* (Studi e Fonti per la storia dell'Università di Roma. Nuova serie 3) (Roma 1996).

⁴ BALÁZS Mihály – MONOK István, *Pápai szemináriumok magyarországi alumnusai. Adalék a jezsuita iskoláztatás kezdetéhez* (Peregrinatio Hungarorum 7) (Szeged 1990).

⁵ FAZEKAS István, *A Pázmáneum története az alapítástól a jozefinizmus koráig*, in *A bécsi Pázmáneum* (szerk. Zombori István; Budapest 2002) 9–176; Uő, *A bécsi Pázmáneum magyarországi hallgatói 1623–1918 (1951)* (Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban 8) (Budapest 2003).

⁶ *Annali del Collegio Ungaro-Illirico di Bologna 1553–1764* (a cura di Gian Paolo Brizzi – Maria Luisa Accorsi; Bologna 1988).

⁷ A magyarországi papnevelés történetéről összefoglalóan lásd: MIHÁLYFI Ákos, *A papnevelés története és elmélete I–II* (Budapest 1896) I. *A papnevelés története*, 182–251; TÖRÖK József, *Papnevelés (katolikus)*, in *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon, középkor és kora újkor IX* (főszerk. Kőszeghy Péter; Budapest 2009) 55–62. A fent elősorolt papnevelő intézetek közül csak a győregyházmegyei papnevelés történetéről rendelkezünk monográfiával: BEDY Vince, *A győregyházmegyei papnevelés története* (Győregyházmegye múltjából II) (Győr 1937). A Központi Szeminárium első anyakönyve az Esztergomi Ósrégi Papnevelő Intézet Levéltárában található:

2. A NAGYSZOMBATI ŐSRÉGI SZEMINÁRIUM ALAPÍTÁSA ÉS ELSŐ ÉVTIZEDEI

Az esztergomi főegyházmege nagyszombati, ún. Ősrégi Szemináriumának alapját Oláh Miklós esztergomi érsek vetette meg, amikor 1554-ben egyesítette a nagyszombati városi iskolát az esztergomi káptalannal együtt Nagyszombatba menekült káptalani iskolával. Az érsek 1558-ban kiadott szabályzatában előírta a teológiai tárgyak oktatását, huszonnégy növendéket a káptalannak kellett eltartania, vagyis a tanintézmény ekkor már hangsúlyozottan a papképzés szolgálatában állt, és lényegében az esztergomi főegyházmegei szeminárium közvetlen előzményének tekinthetjük. Szervezőmunkájának megkoronázásaként 1566 áprilisában összehívott egyházmegyei zsinatán bejelentette az egyházmegyei szeminárium alapításának tervét, a papnevelő intézet végleges alapítólevelét május 19-én bocsátotta ki. A Szűz Máriáról elnevezett szeminárium székhelye a plébánia melletti ház lett, ahol 10 növendék tanult két nevelő vezetésével, munkájukat szolgálta, szakács és mosónő segítették. Oláh évi 250 forintot ajánlott fel jövedelmeiből a tanintézet fenntartására, és ugyanennyi hozzájárulást várt el az egyházmegye javadalmasaitól. A szeminárium igazgatását továbbra is a káptalamból megbízott két kanonok látta el, elsőként Telegdy Miklós és Novák Miklós. A tanítást az érsek az 1561-ben alapított nagyszombati jezsuita kollégium atyáira bízta. Amikor a jezsuiták 1567-ben eltávoztak a városból, a szeminárium tanárai ismét a kanonok lettek. II. Miksa császár az alapítást a következő évben erősítette meg, és a szeminárium alapítványához rendelte a széplaki apátság jövedelmeit.⁹

A káptalan papnevelője tehát a jezsuiták Nagyszombatból való távozása (1567) és az érsek halála (1568) után sem szűnt meg, bár tevékenységéről csak nagyon szórványos adatokkal rendelkezünk.¹⁰ A szakirodalom Fraknói-

Nomina alumnorum Seminarii Generalis 1649–1738. Acta seminarii disciplinaria nr. 1. A Kisdianum első anyakönyvét az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára őrzi: Protocollum Seminarii Kisdiani ad S. Ladislaum Hung. Regem Cassoviensis pro clero juniore Agriensi ab anno 1665. usque 1760. Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár, Quart. Lat. 1122.

⁸ MOLNÁR Antal, *A zágrábi püspökség és a magyarországi katolikus egyház a 17. században* (ME-TEM Könyvek 77) (Budapest 2012) 36–40.

⁹ A szeminárium első éveinek történetére vonatkozó források mérvadó kiadása: LUKÁCS, Ladislaus, *Monumenta Antiquae Hungariae I (1550–1579)* (Monumenta Historica Societatis Iesu 101) (Romae 1969). A szeminárium történetéről több összefoglaló írás is született: FRANKL [FRAKNÓI] Vilmos, *Az első magyarországi papnevelde*, in *Új Magyar Sion* 3 (1872) 801–809. A tanulmány szövegét beemelte könyvébe is: Uő, *A hazai és külföldi iskolázás a XVI. században* (Budapest 1873) 57–64; IPOLYI Arnold, *A nagyszombati iskola a XVI. században*, in *Katholikus Szemle* 1 (1887) 16–52. Fraknói és Ipolyi tanulmányait összefoglalja: MIHÁLYFI I, 182–188. Római jezsuita források alapján készült áttekintés: PÉTERI János, *Az első jezsuiták Magyarországon (1561–1567)* (Róma 1963) 145–150. A szeminárium történetének újabb összefoglalása, egyháztörténeti kontextusban: DÉKÁNY Vilmos, *Az esztergomi szeminárium négyszázéves jubileumára*, in *Vigilia* 31 (1966) 442–454. Lásd még: Uő, *Érseki papnevelő intézet*, in *Az esztergomi főegyházmege*

tól Dékány Vilmosig közvetett bizonyítékok alapján úgy gondolta, hogy a tanintézmény 1574 és 1590 között nem működött.¹¹ Ez azonban több szempontból sem valószínű. Fazekas István mutatott rá, hogy Telegdy Miklós 1586-ban kelt végrendeletének, illetve Csutor János esztergomi érseki adminisztrátornak a Magyar Kamarához intézett levelének (1589) tanúsága szerint a szeminárium ezekben az években is fennáll.¹² Emellett nem lényegtelen körülmény, hogy 1569 és 1589 között a nagyszombati városi levéltár nyugtáiból szinte folyamatos rendben ismerjük a nagyszombati iskolában tanító esztergomi kanonokok névsorát, köztük Kutassy Jánost (1572–1577) és Náprágyi Demetert (1587), akik a várostól is kaptak fizetést.¹³ Az iskola diákjainak egy részét, miként 1568 előtt, nyilván ekkor is a papnövendékek tették ki. 1590-ben Cserödy (Fületinczi Gerdák) Márk kanonok, szemináriumi prefektus restauráltatta a papnevelde épületét, ami szinte biztosan nem jelentett újjáalapítást, miként azt többen gondolták.¹⁴

A nagyszombati papképzés anyagi feltételei és intézményes keretei Pázmány Péter esztergomi érsek alapítványai segítségével szilárdultak meg. A primás az 1630. évi nemzeti zsinatnak a papnevelésre vonatkozó dekrétumai értelmében 1630–1631 folyamán gyakorlatilag újjáalapította a papnevelő intézetet. 1631. június 29-én kiállított alapítólevelének tanúsága szerint Pázmány a kanonoksoron házat vásárolt a várostól a tanintézet számára, ezt alapjaitól teljesen újjáépíttette. Az anyagi háttérrel részben a buda-felhévízi prépostság jövedelmeinek királyi adományával teremtette meg, részben pedig átengedte az érsekség liszikai tizedeinek bérleti díját. A szemináriumot Szent Istvánról nevezte el, és Szűz Mária pártfogása alá helyezte. Felügyelő szerve a káptalan maradt, élén prefektusként egy kanonok állt. A növendékek a jezsuita iskola kurzusait látogatták, a kiemelkedő képességűek Bécsben vagy Rómában folytathatták tanulmányaikat.¹⁵

névtára és évkönyve 1982 (Esztergom 1982) 468–471. A kezdetek újabb áttekintése, korábban ismeretlen források bevonásával: FAZEKAS István, *Az esztergomi Szent István szeminárium alapítása (1566) és működésének kezdetei*, in „*Sapientia aedificavit sibi domum*”. *Papképzés Esztergom városában* (szerk. Harmai Gábor – Hegedűs András; Esztergom 2006) 20–26.

¹⁰ A szeminárium 16. századi történetére vonatkozó nagyon hiányos ismereteink kiegészítését az Esztergomi Ósrégi Papnevelő Intézet Levéltárának és az Esztergomi Főszékeskáptalan Levéltárának szisztematikus feltárásától várhatjuk, mindkét archívum újrendezése Hegedűs András, az Esztergomi Primási Levéltár igazgatója vezetésével jelenleg történik.

¹¹ FRANKL, *A hazai és külföldi iskolázás...* 60–61; DÉKÁNY 452.

¹² FAZEKAS, *Az esztergomi Szent István szeminárium...* 21–22.

¹³ FRANKL, *A hazai és külföldi iskolázás...* 133. A kanonokok emellett rendszeresen hagytak az iskolára végrendeletükben pénzt és ingatlanokat, uo. 134. A nagyszombati tanári megbízást a Fraknói által említett tanároknál és más személyeknél is (pl. Bnini Zaremba János vagy Pohroncz Szelepcsényi Ferenc) említi az esztergomi kanonokok biográfiai lexikona: KOLLÁNYI Ferenc, *Esztergomi kanonokok 1100–1900* (Esztergom 1900) passim (*ad vocem*).

¹⁴ Maga Fraknói is újjáalapítást feltételezett: FRANKL, *A hazai és külföldi iskolázás...* 61. Lásd még: DÉKÁNY 453. Szintén csak a szeminárium rossz helyzetére, és nem bezárására utal Kutassy

Az alapítólevél nem említi a 16. század közepe óta folyamatosan fennálló káptalani szemináriumot. A két papnevelő intézet esetleges párhuzamos működése és egyesülése valóban érdekes kérdés, hiszen mindkettő Nagyszombatban állt, felügyelő szervük a káptalan volt, a növendékek filozófiai és teológiai tanulmányaikat ugyanabban a jezsuita kollégiumban, majd egyetemen végezték. Az anyagi és személyi erőforrások szűkösségének ismeretében igen kevésbé valószínű, hogy a káptalan egyidőben két szemináriumot működtetett volna. Fraknói Dobronoki György nagyszombati jezsuita rektor naplójának 1638. november 18-i bejegyzésére¹⁶ hivatkozva azt állította, hogy „ezen érseki papnevelőtől – mely később »Seminarium Pazmanianum«-nak neveztetett – elkülönözve állott fön az esztergomi káptalan papnevelője – »Seminarium Capituli« –.”¹⁷ Az általa említett adat azonban legfeljebb a *quandoque bonus dormitat Homerus* horatiusi bölcsességét, és nem a káptalani szeminárium párhuzamos továbbélését bizonyítja. Mindenekelőtt a hivatkozott bejegyzés már nem Dobronokitól származik, hiszen ő 1637. október 12-én Nagyszombatból régi-új állomáshelyére, Sopronba utazott, a diárium vezetését Keresztes Istvánra bízta.¹⁸ Az idézett naplórészlet pedig nem említi a nagyszombati szemináriumokat, írója 1638. november 18-án csak annyit jegyzett fel, hogy ezen és a következő napokon semmi emlékeztetes nem történt.¹⁹ Ha viszont végiglapozzuk a diáriumot, a bejegyzések alapján egészen más következtetésre jutunk. Dobronoki ugyanis többször emlegeti a Szent István Szemináriumot és annak prefektusát, Széchényi György kanonokot, viszont egyetlen egyszer sem találkozunk a régi káptalani szeminárium intézményével, prefektusával és növendékeivel. Rögtön az egyik legkorábbi feljegyzésében, 1636. január 3-án egy ünnepi ebéd résztvevői között említi Széchényi prefektust.²⁰ Pázmány érsek 1636. január 15-én a Szent István Szeminárium kertjében vendégelte meg azt a mintegy hetven

János esztergomi érsek levele az esztergomi káptalanhoz 1597-ben, amelyben arra kéri a testületet, hogy gondoskodjék az elhanyagolt papnevelőről, amíg ő nem tud ezzel foglalkozni. FRANKL, *A hazai és külföldi iskolázás...* 61, 2. jegyzet.

¹⁵ FRANKL [FRAKNÓI] Vilmos, *Pázmány Péter és kora I–III* (Pest 1868–1872) II, 370–372. Az alapítólevél szövege: HANUY Ferenc, *Pázmány Péter bíbornok, esztergomi érsek, Magyarország prímasa összegyűjtött levelei I–II* (Budapest 1910–1911) II, 195–198.

¹⁶ Actuum Academicorum Collegii Societ. Jesu Tyrnaviae tomus decimus septimus. Authore Georgio DOBRONOKI. ELTE Egyetemi Könyvtár, Kézirattár, Collectio Prayana, cod. XXX. fol. 1r–128v. A naplót ismertetik: BÁTHORY Orsolya, *Dobronoki György S. J. latin nyelvű diáriuma*, in *Pázmány Péter és kora* (Pázmány Irodalmi Műhely. Tanulmányok 2) (szerk. Hargittay Emil; Pilsicsaba 2001) 372–394; Zuzana ŽGRADOVÁ, *Denník prvého rektora Trnavskej univerzity Juraja Dobronockého*, in *Fons Tyrnaviensis I, K dejinám Trnavskej univerzity. Konferencie, simpóziá, správy* (zost. Jozef Šimončič; Trnava 2006) 63–66.

¹⁷ FRANKL, *Pázmány Péter és kora* III, 209. Fraknóit követve ugyanezt állítja: MIHÁLYFI I, 208.

¹⁸ BÁTHORY 372.

¹⁹ „1638. nov. 28. Nihil memorabile occurrit hac et residuis huius mensis diebus.” Actuum Academicorum fol. 162v.

diákat, akik a tiszteletére előadott színjátékban szerepeltek.²¹ Február 17-én Dobronoki a szeminárium alapítására emlékezett vissza: a Telegdy-féle házban Pázmány az általa korábban alapított nemesi konviklust hat évvel azelőtt feloszlatta, és a helyén építtette fel a Szent István Szeminárium épületét, ahol húsz növendék lakott.²² 1637. június 7-én Széchényi prefektus ünnepi lakomát rendezett a Szent István Szeminárium első három pappá szentelt növendékének újmiséje alkalmából, amelyre az érseken kívül a kanonokok nagy része is eljött, ezért három asztalra terítettek.²³ Ezek az adatok arra engednek következtetni, hogy 1636-ra a káptalan régi papnevelője, alapítványával és növendékeivel együtt beolvadt Pázmány nagyszombati szemináriumába, vagyis az alapítás után néhány évvel már csak egy papnevelő intézet működött az érseki székvárosban.

3. A SZEMINÁRIUM KÉT ISMERETLEN 17. SZÁZADI SZÁMADÁSKÖNYVE

A jelen tanulmány a nagyszombati papképzés történetére vonatkozó, tíz évvel ezelőtt megkezdett kutatómunka első eredményeit közli, amelynek során első lépésben megpróbáltam felkutatni a Fraknoi Vilmos által ismertett 1598/1599. évi nagyszombati szemináriumi számadáskönyv eredetijét. A forrást Fraknoi olyan érdekesnek, sőt unikálisnak találta, hogy feldolgozását idézett munkáiban kétszer is leközölte,²⁴ majd a leírást szó szerint átvette Mihályfi Ernő,²⁵ és részletesen ismertette Dékány Vilmos²⁶ is. A számadáskönyv tartalmazza a prefektus, a tanárok, a tizenkét seminarista és a két (fizetős) konviktor nevét. A dokumentumból rekonstruálhatjuk a szeminárium étvendéjét, amelynek fontos elemét jelentette a marhahús, kevés szárnyassal és sertés-

²⁰ Uo. fól. 1r.

²¹ Uo. fól. 2v, 4v.

²² „Anniversarius dies quo ante sex annos dominus eminentissimus dissoluit seminarium nobilium convictorium, quod exerat in domo Telegdiana. Duravit 5 vel sex annis. Eius loco erexit e fundamentis domum pro seminario clericorum Sancti Stephani, in quo aluntur 20 alumni.” Uo. fól. 10r. A nemesi konviktus számára 1619-ben vásárolt Nagyszombatban házat. FRANKL, *Pázmány Péter és kora* I, 469.

²³ „A. R. D. Szecseny praefectus Seminarii S. Stephani instruxit solemne epulum pro primis tribus sacerdotibus ex illo seminario in sacerdotium promotis, et hodie primitias celebrantibus. Interfuit prandio archiepiscopus cum potiori parte capituli ad 3 mensas. Interfui ego etiam cum P. Jazbri- ni.” Uo. fól. 100v.

²⁴ FRANKL, *Az első magyarországi papnevelde*, 805–809; Uő, *A hazai és külföldi iskolázás...* 61–64.

²⁵ MIHÁLYFI I, 186–188.

²⁶ DÉKÁNY 453–454.

²⁷ Lásd a fenti lábjegyzetekben idézett helyeken.

²⁸ Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy az egykori Nagyszombati Érseki Helynökség Levéltára az Esztergomi Prímási Levéltár mellett a főegyházmege múltjára vonatkozó kutatások nagyon fontos forrásbázisát jelenti, hiszen míg az esztergomi levéltár az egyházkormányzati iratokon kívül elsősorban a főegyházmege történetének vagyoni jogi és politikai természetű dokumentumait ör-

sel, illetve a különböző zöldségek: borsó, lencse és árpaása. Az étkezésekhez bort ittak, tézta csak ritkán került az asztalra. A vizsgált tanévben egyetlen nagyobb lakomát rendeztek, Nagyboldogasszony ünnepén (augusztus 15.). A kiadások között jelentős tételt képezett a papnövendékek ruházása, a számadáskönyvből megismerjük az egyes ruhadarabok alapanyagát, elkészítésük módját és költségeit. A kispapok emellett könyveket és írószert is kaptak a szemináriumban. A dokumentum közli a személyzet fizetését, és megtudjuk: a borbély évente nyolcszor kereste fel az intézetet. A papnevelde fenntartását az érsektől és a káptalantól érkező pénzek, a széplaki apátság jövedelmei és a szemináriumhoz rendelt tizedek bérleti díjai biztosították.²⁷

A Fraknoi-féle számadáskönyvet hosszas keresés után sem sikerült fellelni, sem az Esztergomi Prímás Levéltárban, sem pedig a Nagyszombati Érseki Levéltárban, ahol ma az egykori Nagyszombati Érseki Helynökség levéltárát őrzik.²⁸ Ugyanakkor 2008-ban találtam két, eddig ismeretlen, 17. századi számadáskönyvet, amelyek az Ősrégi Szeminárium egy-egy tanévének személyi állományát és gazdálkodását dokumentálják. Az első számadáskönyv egy 28 oldalas, nyolcadrét alakú füzet, amelyben Novák Miklós²⁹ zólyomi főesperes, szemináriumi prefektus foglalja össze a szeminárium kiadásait és bevételeit az 1617. május 1. és 1618. április 30. közötti időszakban. A dokumentum az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár Kézirattárában található, egy *Seminarialia* elnevezésű iratcsomóban, amely 14 darab, a szeminárium történetére vonatkozó, elsősorban 18–19. századi iratot tartalmaz.³⁰ A másik dokumentumot 2008 júliusában, a Nagyszombati Érseki Levéltárban kaptam Rastislav Karaba levéltárostól, mintegy kárpótlásként, hogy az eredetileg keresett forrást nem találtuk meg.³¹ A negyedréte alakú, 70 oldalas füzet a szemi-

zi, addig a nagyszombati levéltár tartalmazza a lelkipásztorkodásra vonatkozó legfontosabb iratokat. Ennek ellenére az érseki helynökség levéltára szinte teljesen ismeretlen a magyar történeti kutatásban. Néhány dokumentumát Némethy Lajos használta alább idézett (36. j.) monumentális történeti névtárhoz, de ő is az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban őrzött, Juraj Palkovič által készített másolatok alapján. Az érseki helynökség levéltárának feltárása a magyar egyháztörténet-írás sürgető feladata lenne, annak ellenére, hogy első kutatási tapasztalataim alapján a forrásanyag a VILT József által 1792-ben összeállított mutatókönyvben (Index registri actorum Officii Vicarialis antiquorum [...] usque ad annum 1776) felsorolt dokumentumokhoz képest nagyon hiányosan maradt fenn.

²⁹ Személyére lásd: KOLLÁNYI 202–203.

³⁰ Regestum expensarum factarum pro Seminario Venerabilis Capituli Strigoniensis, per R. D. Nicolaum Nowak archidiaconum Zoliensem et eiusdem Seminarii praefectum a prima Mai 1617. usque ad ultimam Aprilis 1618. Exhibitum Venerabili Capitulo anno 1618 die 1. Octobris. Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár, Kézirattár, I. 232. Nr. 1. A kéziratot említik régebbi életrajzi összeállítások is: ZELLIGER Alajos, *Egyházi írók csarnoka. Esztergom-főegyházmegyei papság irodalmi munkássága* (Nagyszombat 1893) 365–366; KOLLÁNYI 203.

³¹ Itt mondom köszönetet Jozef Šimončičnak, a Nagyszombati Egyetem nyugalmazott professzorának, Alžbeta Hološovának, az egyetem volt munkatársának, Puss Sándor jezsuita szerzetesnek és Rastislav Karabának, a Nagyszombati Érseki Levéltár levéltárosának kutatásaimhoz nyújtott

nárium 1668–1670 közötti gazdálkodásának adatait ismerteti.³² Összeállítója a szeminárium prefektusa volt, aki tisztét 1667. december 11-én vette át, a számadáskönyv bejegyzései 1671. január 1-jén érnek véget.³³ A szerző nevét viszont a dokumentumban nem találjuk, mindössze annyi derül ki, hogy elődje Lancsarics Gergely esztergomi kanonok volt.³⁴

A két számadáskönyv szerkezete teljesen eltérő. Az 1617/1618. évi feltehetően hűen követte a korábbi szemináriumi elszámolások rendjét. Felépítése megegyezhetett a lappangó 1598/1599. évi számadáskönyvével, legalábbis erre utal, hogy a Fraknoi által ismertetett és az általam használt számadáskönyvből kinyerhető adatok jellege feltűnő hasonlóságot mutat. A füzet elején megtaláljuk a tanintézet tanárainak, növendékeinek és alkalmazottainak névsorát. Ezután először a készpénzes, majd a természetbeni bevételek és a kiadások időrendi felsorolása következik, az elszámolás a különböző munkákért történt kifizetésekkel zárul. Az 1667–1670. évi számadást készítő prefektus viszont tudatosan és gyökeresen szakított elődei eljárásával. A könnyebb áttekinthetőség kedvéért nem kronologikus rendben vezette az elszámolásokat, hanem a bevételeken, illetve a szeminárium közös költségein kívül a kiadásokat a növendékekhez és az alkalmazottakhoz csoportosította, mégpedig úgy, hogy személyenként egy napra 12 dénárt számolt fel az ellátásra; az egyéb, leginkább a ruházkodáshoz kapcsolódó költségeket is az egyes személyeknél sorolta fel. Így saját bevallása szerint elkerülte a három év alatt elfogyasztott húsok, halak és zöltségek papír- és időpusztító, teljesen érdektelen előszámítását.³⁵

szíves segítségükért.

³² Az iratnak nincsen címe, az alábbiakban így idézem: Szemináriumi számadáskönyv 1667–1670. Nagyszombati Érseki Levéltár (Archív Arcibiskupského Úradu v Trnave), Officium Vicariale Tyrnaviense, jelzet nélkül.

³³ A rektori tisztségbe Kászonyi Márton szentgyörgyi prépost és Balogh Miklós lekéri apát, barsi főesperes iktatták be.

³⁴ Szemináriumi számadáskönyv 1667–1670, 17. Korábbi prefektus elődei között említi még Bartók István kanonokot is: uo. 61.

³⁵ Eljárását így indokolja: „Quis enim tot diversarum carniū et piscium per tres annos consumptorum quantitatem describat? Cui bono est tempus et chartam perdere enumerando, quot metretas pisorum, lentium, milli, hordei, orizae, farinae, pultis sit consumptum? Quot centenarii burendae, quot mediae mellis, butiri, olei? Quot librae aromatum variorum, laridorum raparumque sint comparatae et consumptae? Haec enim omnia comestibilia in denaros 12 una cum vino et pane ac sale congesi. Separatim ligna et familiae solutionem, quae expensae singulis annis in notabilem summam excreverunt una cum expensis ad diversa communibus, quae personis sigillatim attribui non poterant, pro dilucidationi explicatione in hoc regesto suo loco scripsi.” Szemináriumi számadáskönyv 1667–1670, 5.

³⁶ A főegyházmege papságának történetére mindmáig alapvető Némethy Lajos monumentális névtára: NÉMETHY, Ludovicus, *Series parochiarum et parochorum archidioecesis Strigoniensis usque annum 1894* (Strigonii 1894). Az alsópapság újrainduló történeti kutatásának örvendetes jele az esztergomi érsekség 1647. évi kéziratosa sematizmusának közzététele: BOJTO Anita, *Az első esztergomi főegyházmegei sematizmus 1647* (Magyar Herald. Series I. A katolikus meg-

4. A SZEMINÁRIUM NÖVENDÉKEI

Mindkét számadáskönyv felsorolja a szeminárium növendékeit és személyzetét, vagyis dokumentumaink fontos hozzájárulást jelentenek az esztergomi érsekség 17. századi társadalomtörténetének, különösen az alsópapság összetételének vizsgálatához.³⁶ Az 1617/1618. évi számadáskönyv szerint a szemináriumban a prefektuson kívül a magiszter,³⁷ 17 seminarista növendék,³⁸ három fizetős konviktor³⁹ és az ötfős személyzet tartózkodott. Nagyon elgondolkodtató körülmény, hogy a két tanító és a 21 tanuló közül egyetlen egy sem szerepel Némethy idézett névtárában. Ennek okát elsősorban abban kereshetjük, hogy a főegyházmege alsópapságára vonatkozó forrásaink (az Oláh-féle vizitációkat⁴⁰ leszámítva) az 1630-as években, a Pázmány által elrendelt vizitációkkal⁴¹ és a szentelési naplókkal⁴² kezdődnek, majd teljes képet elsőként az 1647. évi papi névtár nyújt csak. Az 1610-es évek végére vonatkozó forrásunk és a benne szereplő növendékek személyének teljes ismeretlensége világosan rámutat azokra a hiányokra, amelyekkel a főegyházmege proszopográfiai és archontológiai kutatása során szembe kell néznünk.

Sokkal ismerősebb terepen mozgunk, amikor az 1667–1670. évi elszámolásban szereplő névsort vizsgáljuk.⁴³ A prefektus ezúttal nemcsak a neveket sorolta fel, hanem a származásukra, nemzetiségükre, nyelvtudásukra és első (olykor későbbi) dispozióikra vonatkozó adatokat is közölt. A szóban forgó három évben a Szent István Szemináriumnak 51 növendéke volt.⁴⁴ Ebből

újulás forrásai 1) (Budapest 2014).

³⁷ Némethy Simon, majd Banovszky Bernát.

³⁸ Georgius Paczay, Stephanus Redeky, Jonas Nittrienis, Nicolaus Czudar, Michael Nagovith, Stephanus Kakony, Georgius Szabo, Georgius Strecha, Joannes Olasz, Philippus Szolczany, Joannes Dalmady, Emericus Tichy, Stephanus Gal, Ambrosius Sartoris, Laurentius Barczay, Gregorius Gotmani, Stephanus Geongiessy. Mellettük még négy Bécsből hazatért alumnust szállásoltak el 1617. november 8. és 1618. január 8. között. *Regestum expensarum factarum pro Seminario...*, fol. 1v.

³⁹ Stephanus Dubowsky, Franciscus Turansky, filius Francisci coci illustrissimi domini archiepiscopi (március 1. – április 30.)

⁴⁰ A jegyzőkönyvek kiadása: Vojtech BUCKO, *Reformné hnutie v arcibiskupstve ostrihomskom do r. 1564* (Bratislava 1939).

⁴¹ *Pázmány Péter egyházlátogatási jegyzőkönyvei (1616–1637)* (Strigonium Antiquum 3) (vál., bev., jegyz. Beke Margit; Budapest 1994).

⁴² A szentelési anyakönyvek ugyan elvileg 1614-től kezdődnek, de Némethy adataiból következtetve inkább csak a század derekától váltak rendszeressé. NÉMETHY IV–V, 8. j.

⁴³ A névsort az életrajzi adatokra vonatkozó forrásrészletekkel a függelékben teszem közzé, az alábbi elemzés a névsor adataira támaszkodik, ezért az alábbiakban a számadáskönyv vonatkozó oldalaira külön nem hivatkozom. Szemináriumi számadáskönyv 1667–1670, 3–4, 11–49.

⁴⁴ Az elszámolás ugyan a növendékek között veszi számba azt a három személyt, akik a szeminárium zenei életéért voltak felelősek, én viszont értelemszerűen nem számoltam őket a szemináristák közé: Johannes Szuhay venerabilis capituli Strigoniensis praebendista, ob instructionem alumnorum in choralis cantu habuit mensam continuum; Joannes Brezowycz, venerabilis capituli

az új prefektus hivatalba lépésekor, 1667. december 12-én 11 növendék tartózkodott a házban, ha hozzá vesszük a következő év januárjában érkezettek, akkor összesen 22 szeminaristával kezdte a munkáját. Távozásakor az intézménynek 26 diákja volt. Mindez azt jelzi, hogy az újabb alapítványokkal megerősített Szent István Szeminárium félszázad eltelte után majd 10 növendékkal többet tudott felvenni, mint a káptalani papnevelde a Pázmány-féle újjáalapítás előtt. A szeminaristák közül 13 személyt nem találtam meg Némethy névtárában, ezek nagyobb része nyomós ok miatt nem szerepel, hiszen nem lettek a főegyházmege papjai.⁴⁵

A fennmaradó 38 növendékről számos olyan információhoz jutunk a számadáskönyvből, amely jelentős kiegészítést jelent Némethy és a nyomtatásban megjelent anyakönyvek⁴⁶ adataihoz képest. Mindenekelőtt izgalmas a szeminárium nemzetiségi összetétele. 28 növendékről állítja az anyakönyv, hogy szláv, vagyis egyértelműen szlovák származású, közülük csak hét esetben jegyzi meg, hogy tud magyarul is szónokolni. Domaniky Mátyás kifejezetten a magyar szóért ment a jezsuiták gyöngyösi gimnáziumába tanulni. Mellettük három horvát, egy-egy morva és sziléziai tartozott még a szláv csoporthoz. A származási helyek és a nevek alapján a nyolc ismeretlen származású diák is minden bizonnyal inkább szlovák, mint magyar etnikumú volt. A vizsgált időszakban a szemináriumban mindössze egyetlen német növendék lakott. A számadáskönyv kilenc kispapról állítja, hogy magyarok voltak, közülük ketten az egyházmegyén kívülről (Baranya és Veszprém megyékből) érkeztek. Nagyon jellemző ugyanakkor a hungarus tudat megnyilvánulására Körmeny György esete, akiről forrásunk némi malíciával megjegyzi: magyar nemesként nem tudott magyarul szónokolni, hiszen egyáltalán nem tudott magyarul. A magyar nemzetiségi jelenlét tehát meglehetősen gyenge volt, nem érte el a 20%-ot, míg a szlovákok részaránya legalább kétharmados lehetett. Ez elsősorban a növendékek rekrutációjával függött össze. A származási helyeket vizsgálva rögtön szembetűnik, hogy a legtöbben a főegyházmege észak-nyugati, szlovákok lakta területeiről, elsősorban Pozsony megye észak-nyugati, illetve Hont, Bars és Nógrád megyék északi részeiből, valamint főleg Nyitra megyéből jöttek Nagyszombatba. A három horvát növendék a Pozsony és Sopron környéki horvát falvakból érkezett.

Szintén érdekesek az életkorukra, tanulmányaikra és a pályakezdésükre vonatkozó információk. A növendékek korát a számadáskönyv összeállítója

vocalis musicus; Joannes Czedron discantista.

⁴⁵ Találunk közöttük más egyházmegyéseket (nyitrai, morva, sziléziai), a szemináriumban elhalt vagy elbocsátott növendékeket, későbbi jezsuitát.

⁴⁶ ZSOLDOS Attila, *Matricula Universitatis Tyrnaviensis 1635–1701* (Fejezetek az Eötvös Loránd Tudományegyetem Történetéből 11) (Budapest 1990); KÁDÁR Zsófia – KISS Beáta – PÓKA Ágnes, *A Nagyszombati Egyetem Hittudományi Karának hallgatósága 1635–1773* (Fejezetek az

csak az utolsó bejegyzésekben adja meg, ezek alapján 20–23 éves koruk között érkeztek a fiatalok a Szent István Szemináriumba. A mai szemináriumi képzés rendszerével összevetve feltűnően kevés időt, átlagban két–három esztendő tölthettek a papnevelő intézet falai között, de nem ritka a kevesebb, egy–másfél év sem. Nagyszombati éveik alatt a város jezsuita egyetemét látogatták, általában egy–három év filozófiát és/vagy teológiát hallgattak. A filozófusok később a Pázmáneumban végezték a teológiát, vagy pedig (igaz, kevesen) csak a szemináriumban hallgattak kazuisztikai kurzust, és teológiai egyetemi képzés nélkül mentek ki plébániára. Sokan érkeztek a pozsonyi kisszemináriumból (*Seminarium Americanum*), valószínűleg többen, mint ahány növendéknél a prefektus ezt megjegyzi.⁴⁷ Nyolcan folytatták tanulmányaikat a bécsi Pázmáneumban, de innen egyikük sem ment tovább Rómába. A többiek (az elhaltak, betegek vagy elbocsátottak kivételével) tanulmányaik után plébániákra kerültek káplánnak vagy plébánosnak. Az első dispoziciókra vonatkozó közlések, összevetve Némethy névtárának adataival, számos esetben újak, hiszen a történeti névtárban többször a későbbi állomáshelyekkel kezdődik az életrajzi vázlat. A továbbtanulási arányok elég világosan mutatják, hogy a Szent István Szeminárium feladata elsősorban a főegyházmegyei alsópapság utánpótlásának biztosítása volt, növendékei közül kevesen jutottak be a pozsonyi, szepesi vagy esztergomi káptalanba.

5. A SZEMINÁRIUM ALKALMAZOTTAI

A szeminárium életének meghatározó részesei voltak az intézmény alkalmazottai, akiknek személyére és fizetésére mindkét számadáskönyv részletesen kitér. A papnevelde „familiájához” 1617/1618-ban a magiszter, a kulcsár, a szakácsnő, a kertész és a szeminárium szolgája tartozott. György kertész és a kulcsár 16–16 forintot kaptak évente, ami a prefektus 25 forintos évi fizetését tekintve elég tisztességes összegnek számított. Minden szeminárium kulcsfigurája a szakácsnő, talán ezzel is magyarázható, hogy Novák prefektus a tanév alatt hármat is elfogyasztott belőlük: Margitot megbetegedése után Ilona váltotta, de vele nem volt megelégedve, így végül Katalinnal zárta az iskolaévet. A három nő a férfi alkalmazottakéhoz hasonló bért, összesen 16 forint 83 dénárt kapott. Az állandó személyzet mellett konvencióban és alkalmi megbízással több mesterember is dolgozott a szeminárium szá-

Eötvös Loránd Tudományegyetem Történetéből 26, *Varia Theologica* – PPKE HTK 3) (Budapest 2011); FAZEKAS, *A bécsi Pazmaneum magyarországi hallgatói*.

⁴⁷ Ezt amiatt gondolom, mert csak a névsor második felétől kezdve említi a korábbi pozsonyi tanulmányokat, innentől viszont igen gyakran, ami inkább arra utal, hogy korábbi feljegyzéseiben valószínűleg erre nem fordított figyelmet, nem pedig arra, hogy csak 1668 végétől érkeztek volna rendszeresen a növendékek Nagyszombatba a pozsonyi kisszemináriumból.

mára. A prefektus a nagyszombati kádárt bízta meg a hordók, kádak, dézsák és káposztáshordók rendbetételével, míg a nyitrai kádár készítette el az új edényeket a tizedbor számára. A szabó és a szűcs éves konvenció alapján varrták a szeminaristák ruháit: az alsó- és felsőruházatot, a kapcát, a bőrrel megerősített kalapot és a birétumot. Egy év alatt a szabó a ruhák készítéséért és javításáért 15 forint 55 dénárt, a szűcs 1 forint 50 dénárt kapott. A növendékek 2–4 pár lábbelihez jutottak egy év alatt, a prefektus a cipőkért és a csizmákért páranként 35 dénárban egyezett ki a vargával. A borbély évente ötször kereste fel a szemináriumot, a prefektustól a szolgálókig mindenkinek megmosta és lenyírta a haját, amiért anyagi teherbíró képességükhöz mérten más-más összeget (6–4–3 dénárt) fizettek, a szolgájának pedig 50 dénár borralót adtak össze.⁴⁸

Az alkalmazottak és a különféle megbízással a szeminárium számára munkát végző személyek száma félszázaddal később jelentősen megnövekedett, ami az anyagi alapok megszilárdulását és az intézmény bővülését igazolja. A prefektuson és a három említett kórusvezetőn és énekesen kívül a tanszemélyzethez tartozott Dvornikovics Mihály *dominus juris utriusque*, később csanádi, majd váci püspök, aki a kánonjogi felolvasásokat tartotta a szeminaristáknak. A prefektus és a jogtanár saját szolgát tartottak, fizetésüket a szeminárium költségvetése biztosította. A papnevelő intézet alkalmazottai a kulcsár, a szakács, a portás, a sütőasszony és a mosónő voltak, ők valamennyien teljes ellátást kaptak. Az évi 40 forintos fizetéssel a hierarchia csúcsán álló kulcsárt Kelemen Jánosnak hívták, a prefektus megjegyezte róla, hogy többet evett és ivott, mint bármelyik klerikus. A szakácsnak, Humody Györgynek elvileg szintén évi 40 forint járt volna, de a káptalan csak 25 forintot biztosított erre a célra. A prefektus érkezésekor egy rongyos, szinte félmeztelen fiút talált a portán, akit tetőtől talpig felöltöztetett. Ő viszont hálából 1668 augusztusában egy férfival Liptóba szökött. Erre az előljáró a szeminárium borovai birtokáról hívott egy másik fiút, aki megöszszejátszott a növendékekkel a házirend kijátszása érdekében, ezért elzavarta, és 1670 januárjában Misler Jánosra bízta ezt a felelősségteljes hivatalt. A portásfiú nem kapott fizetést, a szállásért és ellátásért üldögélt a kapuban. A kertész 1669-től egy Tamás nevű morva ember volt, évi 30 forintos fizetésért, előtte a prefektus a borovai jobbágyokkal végeztette a kerti munkákat. Homokin Dorottya sütőasszony 20 forintot kapott évente, viszont 1670 decemberében bizonyos okokból elbocsátották őt is. A mosónő az elszegényedett nemesasszony és ráadásul lebénult lábú Szmáry Borbála volt, aki fizetés nélkül, csak az étkezésért és öltözékért végezte munkáját.

⁴⁸ Regestum expensarum factarum pro Seminario..., fol. 12v–14r.

⁴⁹ Szemináriumi számadáskönyv 1667–1670, 4, 49–59.

A többi alkalmazott, akárcsak félszázaddal korábban, most is konvencióban vagy munkadíjért dolgozott. A prefektus a bazini vincellérnek, Bobál Jánosnak évi 22 forintot fizetett. Amikor átvette a szeminárium igazgatását, csak hat rossz hordót talált a pincében, ezért a szüretre 130 darab akós hordót vásárolt a szeminárium kádárától, ezt követően folyamatosan vett új hordókat és javíttatta, abrondoztatta a régieket, három év alatt összesen 91,60 forintért. Szolgáltatának első napján, 1667. december 13-án este kigyulladt a konyhai tűzhely, ezért rögtön kéményseprőt kellett hívatnia. A balesetből okulva ezt követően havonta tisztíttatta a konyhai kéményt. 1668 telére a nagyobb tanterem kemencéje tönkrement, ezért a refektóriumot használták tanulásra is. A tantermi kemence megjavíttatása után fűtési szezonban havonta kihívta az olasz kéményseprőt a kisebb és a nagyobb tanterem kéményeinek tisztítására. A szeminárium szabójával konvenció rendszerben állapodott meg: Braszlavicz Szaniszlónak 45 forintot fizetett évente, ezért az anyagköltséget is beszámítva készítette el a növendékek teljes ruházatát. A vargát viszont a megrendelt lábbelik száma után fizette. Rajtuk kívül a gyógyszeressel, a fürdőmesterrel és az orvossal állt szerződésben, illetve valószínűleg dolgozott még az intézményben egy kocsis és egy fűtő is, de őket csak az elszámolás elején sorolta fel, külön tételként már nem szerepelnek.⁴⁹

6. A BEVÉTELEK ÉS A KIADÁSOK

A két számadáskönyv a magyarországi rekatolizáció történetének két nagyon különböző időszakából származik. A korábbi Pázmány érsekségének első éveiből, a papnevelést célzó reformokat megelőző korszak terméke, míg a későbbi Pázmány, Lósy és Lippay érsekek egyházszerző munkájának eredményeiről tájékoztat, Szelepcsényi György főpásztorságának kezdeti korszakából. A különbséget jól jelzi a szeminárium bevételeinek növekedése. Az 1617/1618. tanévben a szemináriumnak a káptalantól küldött összegekből és különböző végrendeleti hagyatékokból összesen 773 forint 33 dénár pénzjövödelme volt, amelyet a prefektus havi egy-két részletben kapott meg a subcustostól. Emellett elsősorban Kolonkés gabona- és bortizeideiből jutott természetbeni bevételekhez.⁵⁰ Ötven évvel később az örkanonok által rendszeresen küldött fenntartási összegek és az esetleges végrendeleti hagyományok mellett a jelentősebb pénzbevételek a széplaki apátság és a buda-felhévizi prépostság birtokairól származtak, a három évben összesen 4138 forint 3 dénár értékben.⁵¹ Ezt egészítették ki a Nagyszombat melletti

⁵⁰ Regestum expensarum factorum pro Seminario..., fol. 2r, 6v–7r.

⁵¹ Szemináriumi számadáskönyv 1667–1670, 7–10.

borovai birtokról természetben szolgáltatott termények, amelyek értékét a prefektus három év alatt 1750 forintra becsülte, és kimondottan a legértékesebb javadalomnak tartotta.⁵² A szeminárium anyagi bázisának megszilárdulása, a bevételek növekedése szembeötlő, az intézet Pázmány és utódai alapítványainak köszönhetően a szóban forgó félszázad alatt nagyjából megduplázta a jövedelmét.

Az 1617/1618. tanévben a prefektus a sáfárnak havi 20–30 forintot adott át a folyamatos kiadásokra, ezek összege 329 forintot tett ki. Emellett az előljáró külön vezette a vegyes tételeket, ezekkel együtt a kiadások szinte dénárra pontosan megegyeztek a pénzbevételekkel (773 forint 49 dénár). A nagyobb költségeket az alkalmazottak fizetésén kívül a szeminárium tetejének javítása és a szőlőskert művelése jelentették. A számadáskönyv részletesen felsorolja a tető- és kapujavításhoz kapcsolódó anyagbeszerzés tételeit (zsindelek, lécek, szarufák, csatornacsövek, különböző szegek, illetve a kapuhoz deszkák és gerendák, valamint mindezek szállítása), illetve az építőmesterek és szolgálók bérét. A szőlővel kapcsolatos költségeket tavasszal és nyáron a karók és a kötözőanyag vásárlása, a vesszőket kitarakó és bujtató és a karókat leverő munkások, a gyomláló asszonyok, irtókapások és gazolók fizetsége jelentette. Júliusban már akkora volt a gyom a szőlőben, hogy külön kaszást kellett fogadni, aki a kapások előtt vágta a gatz. A munkásoknak akkor is kellett fizetnie, ha az eső miatt nem tudtak dolgozni.

A természetbeni bevételeket, vagyis a gabona- és bortizedeket nagyrészt pénzzé tették, az eladásig a gabonát a szeminárium vermeiben és a könyvtárban tárolták. A borokat a tized és saját szőlőjük mellett az érseki pincéből és hagyatékokból kapták, Novák prefektus szerint ez utóbbiak között volt ecetes és kétes eredetű lőre is. A külön tételként jegyzett kiadások közül kiemelkednek bizonyos élelmiszerek (vaj, lencse, borsó, karácsonyra egy fél borjú), a tizedeket szállító parasztok fizetsége, a növendékek tanulásához papír és egy hosszú asztal padokkal és székekkel, a különböző edények és eszközök (teknő és fazekak, mosogatótál, szüret előtt faggyú és deszkák a borpréshez, ásók, gyertyák az éjszakai világításhoz és gyertyaszentelőre), a szeminaristák ruháihoz vászon, morva fekete és sűrű posztó és varratásuk díja, a javítások (üvegablakok, kályhák, amelynek a cserepeit rossz gyerekek összetörték, a konyha és a pince ajtaja, kúttisztítás), végül a Nagyboldogasszony ünnepén zenélő fúvósok bére és az orvosi költségek. Apróság, de jellemző eset, hogy Németi Simon távozó magiszter elveszítette a kulcsokat, ezért a zárat le kellett cserélni.⁵³

⁵² Uo. 67–70.

⁵³ Regestum expensarum factarum pro Seminario..., fol. 2v–12r passim.

A prefektus külön fejezetben ismertette a két magiszter, Németi Simon és Banovszky Bernát újmiséje alkalmával rendezett lakoma alapanyagait és azok költségeit, amelyek bepillantást engednek egy 17. századi magyarországi egyházi intézmény gasztrókultúrájának világába. A húsfélék közül ezúttal is egyértelműen a marhahús (14 font) és tartozékai, a marhanyelv és a marhabelsőségek jelentették az étkezés legfontosabb pillérét. A disznóhús (6 font) és a hozzá tartozó két kismalac és disznólábak érezhetően kisebb súlyllyal voltak jelen a lakomán. Mellette a szárnyasok (14 csirke, 4 lúd, 4 káppan, 1 túzok, rigók és kisebb madarak), illetve a 2 nyúl és a rákok fontos kiegészítésként szerepeltek az étlapon. A zöldségek közül a legfontosabb a savanyított káposzta volt, mellette vettek még nyers káposztát és lisztet a lepényhez, tovább tojást, mézet, narancsot és két nagyobb citromot, almát, szilvát, körtét, gesztenyét és mazsolát. A számadáskönyv felsorolja a felhasznált fűszereket is: bors, sáfrány, gyömbér, szerecsendió, szegfűszeg és végül fahéj, ez utóbbi nem az édességhez, hanem a túzokhoz. A bort a lakomán mindenkinek, az uraknak és a szolgálóknak is szabadon mérték. A rendezvény nagyságrendjét jelezte, hogy a szeminárium szakácsán, János meszteren és segédjén kívül át kellett hívni az éneklőkanonok szakácsát is.⁵⁴

Az 1667–1670. évi elszámolás készítője megkímélte ugyan a káptalani számvizsgálókat a húsok és halak vég nélküli felsorolásától, ezzel viszont nagyrészt megfosztotta a történészeket a szeminárium mindennapjainak tanulmányozásától. A kiadások növendékek és alkalmazottak alá csoportosítása és a 12 dénáros napi átalány alkalmazása számos részletet rejtve hagy. Így például szinte semmilyen információval nem rendelkezünk az étkezéssel kapcsolatban, ugyanakkor a növendékeknek kiutalt ruhákról pontos kimutatót vezetett. A szeminárium az intézetben töltött időre vállalta a kispapok ruházását, szentelésük után pedig egy teljes papi öltözéket (alsóruházat, belső dolmány, reverenda, kalap, harisnya, cipő, fekete nadrág, karing, kollaré, cingulus) kaptak breviáriummal és útiköltséggel együtt. Az átalányba nem számított bele a gyertya, a papír, az utazási, orvosi és fürdős költségek, a lepedő és az ágytakaró, illetve a fejadagon felüli borfogyasztás. A prefektus az elszámolásnál akkurátusan levonta a tanulmányi és egészségügyi okok, illetve a vakáció miatti távolléteket. Mindennel együtt egy szeminarista éves ellátási díja 60–70 forint körül mozgott.⁵⁵

Az új elszámolási rendszer ellenére a szeminárium karbantartására és eszközbeszerzésre fordított költségeket a későbbi elszámolást készítő prefektus is külön jegyzékben vezette. Fajlagosan a legnagyobb költséget a tűzifa jelentette, amelyet elődeitől eltérően a borovai birtokról hozatott. Különösen a

⁵⁴ Uo. fol. 4v–5r.

⁵⁵ Szemináriumi számadáskönyv 1667–1670, 11–49.

refektórium kemencéjének fűtése került sokba, hiszen az ebédlőt 1668 telén tanteremnek is használták, a főzésen kívül az ebédlőben mostak és sütötték a kenyeret. Szintén komolyabb tételként szerepeltek az utazási és szállítási kiadások. Jelentős ráfordítást igényeltek az asztalosoknak, üvegeseknek és kovácsoknak kifizetett javítási költségek, a csatornatisztítás vagy éppen a kút kipucolása, miután Balogh Miklós kanonok vadászkuttyája 1668 októberében egy éjszaka megszökött és beleesett. Jó hír, hogy a kuttyát másnap reggel élve húzták ki a vízből, viszont a forrást meg kellett tisztítani. A hallgatók létszámának megnövekedése miatt a hálóterembe új ágyakat és matracokat, a refektóriumba pedig két kör alakú asztalt vásárolt 24 festett székkal. Az élelmiszer-beszerzést az átalányba számolta be, ezért külön tételként csak kivételesen tüntette fel, mint 1668 októberében a három vizát és 1670 novemberében a 2000 fej káposztát. Szintén idetartozik egy disznóketrec megvétele, ahol malacokat kívánt hizlalni, hiszen ezt a káptalantól sohasem kapott. Az eszközbeszerzés között említi az edények, evőeszközök, gyertyatartók, borotvák, gyertyák, harang, kályhaajtó és a papi kollárék mosásához *instrumentum* vásárlását.⁵⁶

7. ÖSSZEGZÉS HELYETT

A magyarországi rekatolizáció történetének megírásához elengedhetetlenül szükséges, hogy a katolikus reform központjának, Nagyszombatnak, és elsősorban a városban működő egyházi intézményeknek a múltját alaposan feltárjuk. Mindez csak magyar–szlovák szakmai összefogással lehetséges. Az eddigi eredmények⁵⁷ mellett ez a tanulmány is jelezni kívánta, hogy a nagyszombati szemináriumok, sőt tágabban a hazai papnevelés történetének rendelkezésre álló forrásai nincsenek kiaknázva, sokszor még a dokumentumok létezése is ismeretlen a szakirodalomban, és egész levéltárak várják a rendezést és utána a feldolgozást. A 16. század végének és a 17. század első felének egyháztörténetét a súlyos forráshiány miatt csakis aprómunkával, az egyházmegyei, káptalani és szemináriumi levéltárakban, tágabban pedig az országos és bécsi kormánysszervek archívumaiban és a vatikáni gyűjteményekben megbúvó adatok összegereblyezésével lehet megírni. Az adatforgácsok egymás mellé illesztésével tárulhatnak fel a mai olvasó számára a 16–17. századi kolostorok és szemináriumok vastag falai mögötti ünnepek és hétköznapok.

⁵⁶ Uo. 61–66.

⁵⁷ Itt csak két összefoglaló munkára utalok: *Dejiny Trnavy* (zost. Jozef Šimončič – Jozef Watzka; Trnava 1988); GRANASZTÓI György, *A barokk győzelme Nagyszombatban. Tér és társadalom*

8. A SZENT ISTVÁN SZEMINÁRIUM NÖVENDÉKEI (1667. DECEMBER 11. – 1671. JANUÁR 1.)

Az alábbiakban közlöm a Szent István Szeminárium 1667–1670. közötti számadáskönyvének növendékekre vonatkozó adatait. A közzétételt a számos új életrajzi adat indokolja, amelyek jelentős mértékben kiegészítik ismereteinket a főegyházmegye alsópapságáról. Az alábbi névsor nem tekinthető szorosabb értelemben vett forrásközlésnek, ugyanis csak az életrajz szempontjából fontos dokumentumrészleteket közlöm, az egyes személyekre vonatkozó kiadásokat nem, és a szövegkihagyásokat, amelyek a szemináriumban és azon kívül töltött napok számára és a különböző pénzügyi tételekre vonatkoznak, nem jelöltem. A növendékek adatait és a rájuk vonatkozó kiadásokat a számadáskönyv a 11–49. oldalakon ismerteti, de a füzet első két oldalán is felsorolja őket, olykor említve későbbi sorsukra vonatkozó információkat. Amennyiben a jelzett adatok nem találhatók meg az adott növendék elszámolásánál, akkor ezeket a megjegyzéseket a növendék nevéhez illesztett lábjegyzetben közlöm. A csillaggal jelölt évszámok a rektor hivatalba lépésének és a hivatal végének dátumai, nem a növendék belépésére vagy távozására vonatkoznak, viszont olyan értelemben információt jelentenek, hogy az adott időpontban már vagy még a szeminárium lakója volt az illető. A távozásukra vonatkozó évszámot Némethy névtárából igyekeztem kiegészíteni a papszentelésre, a plébánosi beiktatásra vagy a továbbtanulásra vonatkozó adatok segítségével, ilyenkor a távozás évszámát zárójelben közlöm. Tájékoztatásul megadom a főegyházmegye történeti névtárának, illetve a Nagyszombati Egyetem két katalógusának az egyes növendékekre vonatkozó oldalszámait. Az egyetemi matrikulát csak abban az esetben idézem, amennyiben a seminarista nem volt a teológiai kar hallgatója, ugyanis az anyakönyv adatait a hittudományi kar katalógusa feldolgozta.

1579–1711 (Budapest 2004). Fontos kezdeményezés a nagyszombati egyetem történetét vizsgáló intézet (Ústav dejín Trnavskej univerzity) periodikuma, a *Fons Tyrnaviensis* I–VI (Trnava 2006–2015).

FÜGGELÉK

Rövidítések

- Némethy Ludovicus NÉMETHY, *Series parochiarum et parochorum archidioecesis Strigoniensis usque annum 1894* (Strigonii 1894)
- Cat. Tyrn. KÁDÁR Zsófia – KISS Beáta – PÓKA Ágnes, *A Nagyszombati Egyetem Hittudományi Karának hallgatósága 1635–1773* (Fejezetek az Eötvös Loránd Tudományegyetem Történetéből 26, Varia Theologica – PPKE HTK 3) (Budapest 2011)
- Mat. Tyrn. ZSOLDOS Attila, *Matricula Universitatis Tyrnaviensis 1635–1701* (Fejezetek az Eötvös Loránd Tudományegyetem Történetéből 11) (Budapest 1990)

1. *Slowaky*, Georgius, 1667. december 12.* – 1668. február 9.

(Némethy 969./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 140.)

Reverendus dominus Georgius Slowaky Slavus Stepanoviensis⁵⁸ ex comitatu Nitriensi, acceptis omnibus ordinibus, mansit ad diem 9^{nam} februarii inclusive sub cura mea a die 12^a decembris. Eidem reverendo domino exeunti in parochiam Felső Diosiensem⁵⁹ ad commissionem venerabilis capituli dedi ex seminarii pecunia florenos 6.

2. *Visniovicz*, Joannes, 1667. december 12.* – 1668. június 29.

(Némethy 1025./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 141.)

Reverendus dominus Joannes Visniovicz Slavus missus est a reverendissimo domino vicario⁶⁰ pro capellano Prividiam⁶¹ die 29. junii, inde ad parochiam Pobedinensem⁶² revocatus, mansit in seminario diebus ducentis integre sub mea cura.

3. *Augustini*, Stephanus, 1667. december 12.* – 1668. április 16.

(Némethy 472–473./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn.–)

⁵⁸ Stepanó, Csépanyfalva, Nyitra vm., Štefanov, Sk.

⁵⁹ Felsődiós, Pozsony vm., Horné Orešany, Sk.

⁶⁰ Posgay Miklós nagyprépost, érseki helynök (1666–1668).

⁶¹ Privigye, Nyitra vm., Prievidza, Sk.

⁶² Pobedin, Pobedény, Nyitra vm., Pobedim, Sk.

⁶³ Nagyapony, Appony, Nyitra vm., Oponice, Sk.

Reverendus dominus Stephanus Augustini Slavus purus capitis heteroolitici nunquam sibi similis, patriae et parentum incertus, modicae eruditionis, mansit in seminario post acceptos ordines ad diem 16. aprilis anni 1668. a die 12. decembris. Missus ex seminario ad parochiam Nagy Apony,⁶³ ubi modicum mansit, sed multum mali fecit, ideoque ex archidiecesi dimissus fuit.

4. *Benkovicz*, Georgius, 1667. december 12.* – 1668. július 6.

(Némethy 493./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 140.)

Reverendus dominus Georgius Benkovicz Slavus Sanctacrucensis⁶⁴ vir bonus et exemplaris, maturus jam ad studia applicatus, postquam factus est sacerdos, mansit in seminario ad diem 6. julii. Eidem domino reverendo, dum mitteretur in parochiam Nagy Apony, pro certis necessitatibus coemendis Tyrnaviae⁶⁵ dedi florenos 3.25.

5. *Stiglicz*, Joannes, 1667. december 12.* – 1668. augusztus 18.

(Némethy 941./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 141.)

Reverendus dominus Joannes Stiglicz Croata, antequam missus fuisset Turocium ad magnificum dominum Emericum Révay,⁶⁶ mansit in seminario ad diem 18. augusti.

6. *Valenczény*, Joannes, 1668. január 2. – 1668. február 3.

(Némethy –/Cat. Tyrn. 667.)

Reverendus dominus Joannes Valenczény Slavus ex districtu Vesteniciensi⁶⁷ linguae Hungaricae peritus et philosophiae magister Cassoviae⁶⁸ promotus, admissus ad seminarium 2^{nda} januarii 1668., vixit nobiscum 33 diebus, nam maligna febre correptus et a medico curatus die 3^{ria} februarii, ubi febris remisit, cibum postulavit, quem cum spe convalescentiae sapidissime sumpsit, et post unam horam vesperi placidissime desiit vivere.

7. *Weliczay*, [Joannes], 1668. január 2. – 1668. november 4.

(Némethy –/Cat. Tyrn. –)

Reverendus dominus Weliczay Slavus Bellicziensis⁶⁹ admissus cum reliquis 2^{nda} januarii anno Domini 1668. in seminarium mansit usque ad 4^{tam} novembris. Is impetrata ab illustrissimo domino praelato nostro⁷⁰ licentia et accepta a venerabili capitulo venia factus est jesuita die 4ta novembris anno 1668.

⁶⁴ Szentkereszt, Barsszentkereszt, majd Garamszentkereszt, Bars vm., Žiar nad Hrnóm, Sk.

⁶⁵ Nagyszombat, Pozsony vm., Trnava, Sk.

⁶⁶ Révay Imre, Turóc vármegye főispánja (1671–1688).

⁶⁷ Vesztenic, Alsó- és Felsővesztény, Nyitra vm., Dolné és Horné Vestenice, Sk.

⁶⁸ Kassa, Abatúj-Torna vm., Košice, Sk.

⁶⁹ Bélíc, Kis- és Nagybélic, Nyitra vm., Malé és Vel'ké Bielice, Sk.

8. *Simonczyz*, Joannes, 1668. január 2. – 1670. június 14.

(Némethy 921./Cat. Tyrn. 600.)

Reverendus dominus Joannes Simonczyz Slavus Nahaciensis⁷¹ admissus est in seminarium 2^{nda} januarii anno 1668., mansit ibidem usque ad 1^{mam} maii 1670. Discessit 14. junii anno 1670 in Vág Uihel⁷² pro capellano.

9. *Paulovicz*, Martinus, 1668. január 2. – 1670. augusztus 1.

(Némethy –/Cat. Tyrn. 596.)

Reverendus dominus Martinus Paulovicz Slavus Bahoniensis⁷³ admissus ad seminarium 2^{nda} januarii 1668., mansit usque ad primam maii 1670. anni. Dimissus a reverendissimo domino generali vicario in diaecesim Nitriensem die 1ma augusti.

10. *Szilinczy*, Joannes,⁷⁴ 1667. december 12.* – 1670. június 26.

(Némethy 965./Cat. Tyrn. 630.)

Reverendus dominus Joannes Szilinczy, concionatur aequae Ungarice ac Slavonice, physicus relictus ab admodum reverendo domino Gregorio Lanczary⁷⁵. Jam presbiter mansit a 12 decembris usque ad 1^{mam} maii exclusive anni 1670. Missus in parochiam Viszkeletiensis⁷⁶ die 26^a junii.

11. *Vezovicz*, Georgius,⁷⁷ 1667. december 12.* – 1670. szeptember 1.

(Némethy –/Cat. Tyrn. 632.)

Reverendus dominus Georgius Vezovicz Vaizgrubensis⁷⁸ Croata, sed concionator bonus Slavonicus, a domino admodum reverendo Gregorio Lanczary in seminario relictus sub cura mea mansit a 12. decembris anni 1667. usque ad festum Sancti Adalberti anni 1670., diebus videlicet 853. Item a prima maii numerantur dies 124 usque ad 1^{mam} septembris, qua post prandium in parochiam discessit ex seminario.

12. *Kutyk*, Marcus, 1668. január 2. – 1670. július 4.

(Némethy 727./Cat. Tyrn. 692.)

⁷⁰ Szelepcsényi György esztergomi érsek (1666–1685).

⁷¹ Nahács, Pozsony vm., Nahác, Sk.

⁷² Vágújhely, Nyitra vm., Nové Mesto Váhom, Sk.

⁷³ Báhony, Pozsony vm., Báhoň, Sk.

⁷⁴ Parochus Vißkeletiensis, post Kraßnahorkensis [Kraszahorka, Kraszahorkaváralja, Gömör-Kishont vm., Krásnohorské Podhradie, Sk.], ac tandem Societatis Jesu religiosus.

⁷⁵ Lancsarics Gergely esztergomi kanonok (1655–1689).

⁷⁶ Vízkelet, Pozsony vm., Čierny Brod, Sk.

⁷⁷ Parochus in Nagy Szuha [Nagyszuha, Gömör-Kishont vm., Vel'ká Suhá, Sk.].

⁷⁸ Eisgrub, Horvátgurab, Pozsony vm., Chrovátsky Grob, Sk.

Reverendus dominus Marcus Kutyk Slavus ex districtu Sanctae Crucis Lutiensis⁷⁹ ingressus est seminarium 2^{nda} januarii anno 1668., mansit ad primam maii anni 1670. Dimissus in parochiam Nasvadiensem⁸⁰ die 4ta julii.

13. *Namesny*, Joannes, 1668. január 31. – 1670. április 24.

(Némethy 810./Cat. Tyrn. 741.)

Reverendus dominus Joannes Namesny Slavus ex districtu Sanctae Crucis impositus est in seminarium ultima januarii anno 1668 a generoso domino Maholany⁸¹ hominis illustrissimi praelati nostri gratiosissimi, qui a 1ma februarii eiusdem anni perseveravit in seminario usque ad 24. aprilis anni 1670., qua die sine omni licentia iam ordinatus sacerdos post exercitia spiritualia discessit in patriam primitias celebraturus. Missus ad parochiam die 6. julii Keresturiensem⁸² et Farkashidam.⁸³

14. *Mikovicz*, Georgius, 1668. július 2. – 1670. május 30.

(Némethy 792./Cat. Tyrn. 697.)

Reverendus dominus Georgius Mikovicz iam presbiter, quem reverendissimus dominus Czanadiensis Hyacinthus Macripodari⁸⁴ Hyerosolimam discedens ex suo alumno fecit venerabilis capituli et intravit Seminarium Sancti Stephani die 2^{nda} julii anno 1668., mansit ad 1ma maii anni 1670. Missus a reverendissimo domino vicario in parochiam Divinyensem⁸⁵ die 30. maii.

15. *Kossyn*, Georgius, 1668. január 6. – 1670. június 20.

(Némethy 701./Cat. Tyrn. 616.)

Reverendus dominus Georgius Kossyn Slavus ex Sancta Cruce concionatur Hungarice, venit ad seminarium die 6. januarii anni 1668., mansit in eodem usque ad primam maii anni 1670. Die 20. junii exiturus in parochiam Szent Mihály Csallóköz,⁸⁶ accepit vestes sacerdotales, palendranam cum sutanna, pileo, calceis, tibialibus, cingulo, breviario, quae omnia constabant florenos 26. 71 ½

16. *Körmendy*, Georgius,⁸⁷ 1667. december 12.* – 1670. november 23.

(Némethy 709./Cat. Tyrn. 614.)

⁷⁹ Lutilla, Bars vm., Lutilla, Sk.

⁸⁰ Naszvad, Komárom vm., Nesvady, Sk.

⁸¹ Maholányi János (1635–1699), Szelepcsényi György esztergomi érsek rokona, későbbi királyi titkár és királyi személynök.

⁸² Keresztúr, Pozsonykeresztúr, majd Vágkeresztúr, Pozsony vm., Krížovany nad Dudváhom, Sk.

⁸³ Farkashida, Pozsony vm., Vlčkovce, Sk.

⁸⁴ Macripodari Jácint csanádi püspök (1658–1672).

⁸⁵ Divény, Nógrád vm., Divín, Sk.

⁸⁶ Szentmihályfa, Pozsony vm., Michal na Ostrove, Sk.

⁸⁷ Ob defectum oculorum missus in seminarium deficientium.

Reverendus dominus Georgius Kőrmendy nobilis Ungarus, sed Ungarice non potest concionari, quia nec loqui, iam presbiter ordinatus est, a 12. decembris anni 1667. ad diem 1ma maii anno 1670., mansit in seminario [...] usque ad 23. novembris, qua die Viennam discessit [...].

17. *Kuzowicz*, Michael, 1667. december 12.* – 1670. július 26.
(Némethy 728./Cat. Tyrn. 617.)

Reverendus dominus Michael Kuzovicz Slavus Stomfensis,⁸⁸ iste etiam fuit in seminario relictus 12. decembris 1667. ab admodum reverendo domino meo praedecessore Georgio Lanczary, physicus iam diaconus mansit in seminario diebus 743 usque ad primam maii anni 1670. Item a prima maii ad diem 26. iulii, qua ad parochiam dimissus est Pohoriliensem.⁸⁹

18. *Saági*, Adalbertus, 1669. október 27. – 1670. június 20.
(Némethy 904./Cat. Tyrn. 746.)

Reverendus dominus Adalbertus Saági intravit seminarium Sancti Regis Stephani die 27. octobris anno 1669., mansit ad primam maii anni 1670. et ultra, iam enim presbiter ordinatus. A prima autem maii usque ad 20. junii, quando exivit in Egesiensem⁹⁰ parochiam, pro singulis diebus ducatos 12 consumpsit.

19. *Wlassycz*, Nicolaus,⁹¹ 1667. december 12.* – 1670. október 12.
(Némethy 1027./Cat. Tyrn. 633.)

Reverendus dominus Nicolaus Wlassicz Tyrnaviensis repertus a me in seminario 12ª decembris, dum installaverim praefecturam. Egregius et agilis iuvenis iam physicus tunc, mansit continuo in seminario a 12. decembris anni 1667. usque ad 12. octobris 1670. Discessit e seminario in parochiam Verebeliensem⁹² 12. octobris anno 1670.

20. *Benedek*, Georgius, 1668. január 2. – 1670. július 29.
(Némethy 491./Cat. Tyrn. 635.)

⁸⁸ Stomfa, Pozsony vm., Stupava, Sk.

⁸⁹ Pohorella, Koháryháza, Gömör-Kishont vm., Pohorelá, Sk.

⁹⁰ Egeg, Hont vm., Hokovce, Sk.

⁹¹ Parochus Verebeliensis, post Nagyszeghiensis [Nagyszeg, Egyháznagyszeg, Nyitra vm., Kostolný Sek, Sk.], post Nagy Fedémesiensis [Nagyfödemes, Pozsony vm., Vel'ké Úľany, Sk.].

⁹² Verebély, Bars vm., Vráble, Sk.

⁹³ Németi, Hontnémeti, Hont vm., Hontianske Nemce, Sk.

⁹⁴ Szebelléb, Hont vm., Sebechleby, Sk.

⁹⁵ Hárskút, Gömör-Kishont vm., Lipovnik, Sk.

⁹⁶ Capellanus praepositi Bajmociensis.

Reverendus dominus Georgius Benedek Slavus ex possessione Nemethy⁹³ ad Szebeleb⁹⁴, Hungarice concionatur, susceptus enim ad seminarium 2^{nda} januarii anno 1668., mansit usque ad primam maii anni 1670. Missus ad parochiam Azgutensem⁹⁵ in comitatu Gömöriensi die 29. julii post prandium.

21. *Skala*, Joannes,⁹⁶ 1669. október 23. – 1670. április 24.

(Némethy –/Cat. Tyrn. 750.)

Reverendus dominus Joannes Skala a domino praeposito Baymociensi Joanni Alexio Turkovicz⁹⁷ commendatus in seminarium pro accipiendis ordinibus. Mansit in seminario a 23. octobris anni 1669. usque ad 24. aprilis anni 1670., et quidquid pro eo expendi intra hoc tempus, totum mihi cum gratiarum actione restitutum est. Seminario inde nullum damnum illatum, imo honoris plus eidem accessit quo abundantius aliis, tam in literis et sacris caeremoniis aliegena Moravus profecit, quam in pietate et virtutibus.

22. *Domaniky*, Mathias,⁹⁸ 1668. január 14. – 1670. október 28.

(Némethy 546./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 156, 163.)

Mathias Domaniky Ungaricam linguam Gyöngyösini⁹⁹ usque ad rhetoricam studens Slavus alias ex Domanok¹⁰⁰ possessione comitatus Hontensis apprime didicit, admissus in seminarium pro logica egregie in literis profecit, mansit a die 14. januarii anni 1668. ad 28. octobris anni 1670. Pro itinere Viennensi die 27. octobris, quando in Theologiam missus est, florenos 2.25.

23. *Martinowski*, Joannes,¹⁰¹ 1667. december 12. – 1671. január 1.* (1671)

(Némethy 769./Cat. Tyrn. 620.)

Reverendus dominus Joannes Martinowsky Scepusiensis nobilis concionatur Hungarice et Slavonice, 3^{ti} anni theologus, magister philosophiae, mansit in seminario a 12ª decembris anni 1667. usque ad 1ma januarii anni 1671.

24. *Wittinger*, Franciscus, 1668. január 2. – 1671. január 1.* (1671)

(Némethy 1034./Cat. Tyrn. 669.)

Franciscus Wittinger intravit in Seminarium Sancti Stephani die 2^{nda} januarii anno 1668. et mansit ad primam januarii anni 1671.

⁹⁷ Turkovics János Elek Ignác bajmóci prépost (1667–1691), két alapítványi helyet létesített a központi szemináriumban. NÉMETHY 998.

⁹⁸ Missus Viennam pro theologia, post parochus Alistensis [Alistál, Pozsony vm., Dolný Štál, Sk.], Szerediensis [Szered, Pozsony vm., Sered', Sk.], Ujvariensis [Érsekújvár, Nyitra vm., Nové Zámky, Sk.].

⁹⁹ Gyöngyös, Heves m.

¹⁰⁰ Domanik, Dömeháza, Hont vm., Domaniky, Sk.

¹⁰¹ Manet in seminario, et omnes sequentes usque ad 28. Missus ad parochiam Teutolypchensem [Németlipce, Liptó vm., Partizánska L'upčá, Sk.] inde factus canonicus Scepusiensis anno 1690.

25. *Huszár*, Georgius, 1668. január 2. – 1671. január 1.* (1671)
(Némethy 639./Cat. Tyrn. 642.)

Georgius Huszár Slavus ex comitatu Zoliensi Szilnicziensis¹⁰² in seminarium receptus ante praemisso venerabilis capituli commissionem examine 2^{nda} januarii anno 1668., mansit ad primam maii anni 1670.

26. *Némethy*, Joannes, 1668. november 9. – 1671. január 1.* (1671)
(Némethy 815./Cat. Tyrn. 594.)

Joannes Némethy ex Némethy¹⁰³ comitatus Baraniensis Hungarus a reverendissimo domino vicario moderno seminario insertus anno 1668. die 9. novembris, mansit ad primam maii anni 1670.

27. *Czernjansky*, Joannes, 1668. október 28. – 1670. november 27.
(Némethy –/Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 157, 164, 172.)

Joannes Czernjansky filius Posoniensis loquitur Hungarice, Germanice et Slavonice, si alacrius studeret, evaderet in virum. Missus est ad logicam ex Posoniensi seminario die 28. octobris, receptus est in Seminarium Sancti Stephani anno 1668. Manet huc usque ad primam maii anni 1670. Die 26. novembris post prandium anno 1670. cum infirmus Posonium discessisset.

28. *Fieger*, Joannes, 1668. október 28. – 1671. január 1.*
(Némethy –/Cat. Tyrn. 676)

Joannes Fieger Posoniensis filius tantum Germanice concionatur, ex Posoniensi etiam seminario ad logicam huc missus venit 28. octobris anno 1668., mansit usque ad 1ma maii anno 1670.

29. *Gauczo* (Gancsó), Matthaeus, 1668. október 31. – 1671. január 1.* (1673)
(Némethy 586./Cat. Tyrn. 679.)

Matthaeus Gauczo anno Domini 1668. die ultima octobris ab admodum reverendo domino Benedicto Vépy¹⁰⁴ commendatus venerabili capitulo seminarium hoc Sancti Stephani est ingressus, ad 1ma maii anni 1670. manendo in seminario.

30. *Baksay*, Andreas, 1669. november 3. – 1671. január 1.* (1672)
(Némethy 476–477./Cat. Tyrn. 710.)

¹⁰² Szielnic, Szelnye, Zólyom vm., Sielnica, Sk.

¹⁰³ Németi, Baranya vm.

¹⁰⁴ Vépy Benedek esztergomi kanonok (1662–1676).

¹⁰⁵ Primus magister philosophiae, missus ad Collegium Pazmanianum pro theologia, post parochus Majtenyiensis [Majtény, Pozsony vm., Majcichov, Sk.], post Strigoniensis [Esztergom, Esztergom vm.] eo a Turcis recepto.

Andreas Baksay Ungarus Poseniensis ex seminario Poseniensi ad logicam huc missus seminarium hoc intravit die tertia novembris anno 1669., perma-
net huc usque ad primam maii anni 1670.

31. *Czaby*, Benedictus,¹⁰⁵ 1670. október 28. (vagy május 1.) – 1671. január 1.* (1672)
(Némethy 524./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 166, 174, 181.)

Benedictus Czaby Hungarus, commendatus per reverendissimum dominum
Scopiensem Andream Szily¹⁰⁶ intravit seminarium 28. octobris anno 1670.¹⁰⁷

32. *Cornely*, Martinus,¹⁰⁸ 1669. november 3. – 1671. január 1.* (1672)
(Némethy 524./Cat. Tyrn. 716.)

Martinus Cornely Slavus ex Poseniensi seminario ad Sancti Stephani Regis
Hungariae Tyrnaviam fuit translatus et insertus die 3. novembris anni 1669.
et perseverat adhuc ad primam maii anni 1670.

33. *Wisnowsky*, Stephanus, 1669. november 3. – 1671. január 1.* (1672)
(Némethy 1025./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 167, 175, 181.)

Stephanus Wisnowsky. Is quoque ad hoc seminarium Sancti Stephani Regis
Hungariae ex Poseniensi translatus est, propter studia superiora intravit die 3^{tia}
novembris anno 1669. et perseverat adhuc usque ad primam maii anni 1670.

34. *Rakolubsky*, Joannes, 1670. január 9. – 1671. január 1.*
(Némethy –/Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 163, 175.)

Joannes Rakolubsky Sakolczensis¹⁰⁹ nobilis ex Collegio Rubrorum transierat
ad novitiatum Trenczénium¹¹⁰, inde dimissus ad magnam patrum Societatis
instantiam susceptus est in seminarium die 9ma januarii anno 1670., promisit
se soluturum pro victu et amictu.

35. *Kazik*, Michael, 1670. november 1. – 1671. január 1.*
(Némethy –/Cat. Tyrn. 774.)

Michael Kazik Kurymensis¹¹¹ ex comitatu Sarosiensi anno 24, philosophiam
absolvit Cassoviae, quem in domo mea alui per annum, quo theologiae
studuit, et se dignum clericatu probavit, quo indutus enim cum reliquis no-
vem die 22. novembris. Mansit autem in seminario a 1ma novembris, qua die
admissus est, usque ad 1ma januarii anni 1671.

¹⁰⁶ Szily András esztergomi kanonok (1654–1682).

¹⁰⁷ A kiadásoknál 1670. május 1-jét említi mint a szemináriumba érkezés időpontját is.

¹⁰⁸ Factus canonicus Poseniensis anno 1686 ex succentore.

¹⁰⁹ Szokolca, Nyitra m. Skalica, Sk.

¹¹⁰ Trencsén, Trencsén vm., Trenčín, Sk.

¹¹¹ Kurima, Sáros vm., Kurima, Sk.

36. *Szebény, Petrus*,¹¹² 1670. november 7. – 1670. december 17.

(Némethy –/Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. –)

Petrus Szebény Hungarus purus, novam Germanicam linguam Viennae aliquot annis habitans didicit et theologiam absolvit ibidem, susceptus erat in seminarium die septima novembris anno 1670., sed deprehensus in irregularitate cum aliis defectibus, qui eum a clericatu arcerent, dimissus est die 17. decembris.

37. *Hlawka, Georgius*, 1670. november 6. – 1670. január 1.* (1672)

(Némethy 623./Cat. Tyrn. 586.)

Georgius Hlawka Tyrnaviensis annorum 23 et secundi anni theologus admissus est in seminarium die sexta novembris anno 1670., mansit ad primam januarii.

38. *Diviaczicz, Michael*, 1670. november 3. – 1671. január 1.* (1672)

(Némethy 544./Cat. Tyrn. 802.)

Michael Diviaczicz Proderstorffensis ad Bulkam¹¹³ ex comitatu Soproniensi, annorum 23, Viennae absolvit philosophiam, moralis theologiae studiosus, intravit in seminarium die 3ta novembris, mansit ad 1ma januarii anni 1671.

39. *Palásty, Joannes*, 1670. november 6. – 1671. január 1.* (1673)

(Némethy 836./Cat. Tyrn. 702.)

Joannes Palásty Hungarus ex comitatu Hontensi metaphysicus intromissus enim in seminarium 6ta novembris anno 1670., annorum 22, mansit in seminario ad primam januarii anni 1670.

40. *Rozboril, Georgius*,¹¹⁴ 1670. november 6. – 1671. január 1.* (1672)

(Némethy 900–901./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 166, 174, 181.)

Georgius Rozboril Egbeliensis¹¹⁵ Slavus ex comitatu Nitriensi annorum 20, physicus admissus in seminarium die 6. novembris 1670., mansit in seminario ad primam januarii anni 1670.

¹¹² Mundo datus.

¹¹³ Vulkapordány, Sopron vm., Wulkaprodersdorf, A.

¹¹⁴ Missus Viennam ad Collegium Pazmanianum.

¹¹⁵ Egbell, Nyitra vm., Gbely, Sk.

¹¹⁶ Varsány, Veszprémvarsány, Veszprém m.

¹¹⁷ Missus ad Collegium Pazmanianum.

41. *Wöres*, Georgius, 1670. november 4. – 1671. január 1.*

(Némethy –/Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 175, 182.)

Georgius Wöres Varsaniensis¹¹⁶ ex comitatu Vesprimiensi annorum 23 logicus ex Poseniensi Seminario Sancti Emerici, transivit propter studia ad Sancti Stephani Seminarium 4ta novembris 1670., mansit ad primam januarii anni 1671.

42. *Wolawy* [Volani], Georgius,¹¹⁷ 1670. november 4. – 1671. január 1.* (1673)

(Némethy 1028./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 175, 182, 189.)

Georgius Wolawy Slavus ex districtu Sanctae Crucis annorum 21, logicus ex Seminario Poseniensi Sancti Emerici transmissus propter studia ad Seminarium Sancti Stephani 4ta novembris anno 1670., mansit ad primam januarii anni 1671.

43. *Harmathy*, Jacobus,¹¹⁸ 1670. november 4. – 1671. január 1.* (1673)

(Némethy 612./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 176, 182, 189.)

Jacobus Harmathy Hungarus ex comitatu Poseniensi annorum 20, logicus ex seminario Poseniensi transplantatus in Seminarium Sancti Stephani venit cum reliquis 4ta novembris anno Domini 1670., mansit ad primam januarii anni 1671.

44. *Stano*, Sigismundus,¹¹⁹ 1670. november 4. – 1671. január 1.* (1673)

(Némethy 936./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 176, 182, 189.)

Sigismundus Stano Slavus ex Sancto Georgio¹²⁰ Poseniensis comitatus annorum 21, logicus, propter studia translatus in Seminarium Sancti Stephani ex Poseniensi venit 4ta novembris anno 1670. cum reliquis, mansit in seminario ad primam januarii anni 1671.

45. *Szigethy*, Joannes, 1670. november 16. – 1671. január 1.*

(Némethy –/Cat. Tyrn. 664.)

Joannes Szigethy Hungarus Szilnicziensis ex comitatu Poseniensi annorum 21, theologus primi anni, admissus ad seminarium 16 novembris.

46. *Dubravec*, Paulus,¹²¹ 1670. november 1. – 1671. január 1.* (1673)

(Némethy 551./Cat. Tyrn. –/Matr. Tyrn. 167, 176, 182, 189.)

¹¹⁸ Missus ad Collegium Pazmanianum, post parochus Szerdaheliensis [Dunaszerdahely, Pozsony vm., Dunajská Streda, Sk.].

¹¹⁹ Missus ad Collegium Pazmanianum, post succentor venerabilis capituli Strigoniensis, post parochus Othentaliensis [Ottental, Ottóvölgy, Pozsony vm., Dol'any, Sk.].

¹²⁰ Szentgyörgy, Pozsony vm., Svätý Jur, Sk.

¹²¹ Missus ad Collegium Pazmanianum.

Paulus Dubravec Slavus Boroviensis¹²², pie defuncti olim domini Bartok¹²³ alumnus, nunc per tres annos meus alumnus, probatus pro clericatu idoneus repertus clericis associatus, logicus annorum 20, a prima die novembris vixit in Seminario Sancti Stephani anni 1670. usque ad 1^{mam} diem januarii 1671.

47. *Haverlovicz*, Georgius, 1670. november 25. – 1671. január 1.*
(Némethy 614./Cat. Tyrn. 638.)

Georgius Haverlovicz Slavus Longovillensis¹²⁴ comitatus Posoniensis, theologus primi anni, annorum 22, venit in seminarium die 25. novembris 1670., mansit ad primam januarii anni 1671.

48. *Kmetky*, Georgius, 1670. november 14. – 1671. január 1.* (1673)
(Némethy 690./Cat. Tyrn. 688.)

Georgius Kmetky Slavus ex Sancta Cruce¹²⁵ annorum 23, metaphysicus admissus in seminarium ab illustrissimo principe praelato die 14. novembris 1670., mansit ad primam januarii anni 1671.

49. *Hudak*, Stephanus, 1670. november 21. – 1671. január 1.* (1672)
(Némethy 636–637./Cat. Tyrn. 641.)

Stephanus Hudak Slavus, missus ab illustrissimo praelato in seminarium die 21. novembris anno 1670., mansit diebus 41.

50. *Smirczius*, Adamus Carolus, 1670. november 29. – 1671. január 1.*
(Némethy –/Cat. Tyrn. 786.)

Adamus Carolus Smirczius Silesita, missus ab illustrissimo praelato in seminarium annorum 26, intravit in seminarium die 29. novembris anno 1670., mansit ad primam diem januarii anni 1671.

51. *Haraika*, Michael, 1670. november 23. – 1671. január 1.*
(Némethy 611./Cat. Tyrn. 683.)

Michael Haraika Slavus ex comitatu Nitriensi, annorum 22 Ürmeniensis,¹²⁶ venit ad seminarium die 23. novembris 1670., missus ab illustrissimo principe praelato, metaphysicus, mansit ad primam januarii anni 1671.

¹²² Borova, Fenyves, Pozsony vm., Borová, Sk.

¹²³ Bartók István esztergomi kanonok (1647–1666), nagyprépost (1663–1666).

Névmutató

- Augustini, Stephanus 3.
 Baksay, Andreas 30.
 Benedek, Georgius 20.
 Benkovicz, Georgius 4.
 Cornely, Martinus 32.
 Czaby, Benedictus 31.
 Czernjansky, Joannes 27.
 Diviaczicz, Michael 38.
 Domaniky, Mathias 22.
 Dubravec, Paulus 46.
 Fieger, Joannes 28.
 Gauczo, Matthaëus 29.
 Haraika, Michael 51.
 Harmathy, Jacobus 43.
 Haverlovicz, Georgius 47.
 Hlawka, Georgius 37.
 Hudak, Stephanus 49.
 Huszár, Georgius 25.
 Kazik, Michael 35.
 Kmetky, Georgius 48.
 Kossyn, Georgius 15.
 Körmendy, Georgius 16.
 Kutyk, Marcus 12.
 Kuzowicz, Michael 17.
 Martinowski, Joannes 23.
 Mikovicz, Georgius 14.
 Namesny, Joannes 13.
 Némethy, Joannes 26.
 Palásty, Joannes 39.
 Paulovicz, Martinus 9.
 Rakolubsky, Joannes 34.
 Rozboril, Georgius 40.
 Saági, Adalbertus 18.
 Simonczyc, Joannes 8.
 Skala, Joannes 21.
 Slowaky, Georgius 1.
 Smirycius, Adamus Carolus 50.
 Stano, Sigismundus 44.
 Stiglicz, Joannes 5.
 Szebény, Petrus 36.
 Szigethy, Joannes 45.
 Szilinczy, Joannes 10.
 Valencény, Joannes 6.
 Vezovicz, Georgius 11.
 Visniovicz, Joannes 2.
 Weliczay, [Joannes] 7.
 Wisnowsky, Stephanus 33.
 Wittinger, Franciscus 24.
 Wlassycz, Nicolaus 19.
 Wolawy [Volani], Georgius 42.
 Wöres, Georgius 41.

¹²⁴ Hosszúfalu, Vághosszúfalu, Nyitra vm., Dlhá nad Váhom, Sk.

¹²⁵ Az eredetiben: Sancti Crucis.

¹²⁶ Ürmény, Nyitra vm., Mojmirovce, Sk.

Kovács Zoltán

ÍME AZ ÚR SZOLGÁLÓLEÁNYA

A mariológia és a Mária-tisztelet átfogó bemutatásával, a mai római teológia irányvonalai mentén rendszerezi a Katolikus Egyház Máriáról szóló tanítását, bemutatva Isten népének égi Édesanyjához fűződő kapcsolatát is, mely a Mária-kultusz különféle megnyilvánulásaiban bontakozik ki.

240 oldal,
puhafedeles,
Ára: 2400 Ft

RENDELÉS:

Szent István Társulat Vevőszolgálati Iroda • 1364 Budapest, Pf. 277.

TELEFON: 318-6957 • FAX: 317-0974

www.szitkonyvek.hu